

**«13η Ευρωπαϊκή διάλεξη
για την ασφάλεια στις μεταφορές»**

Απόσπαση Προσοχής στην Οδήγηση

Γιώργος Γιαννής

Αναπληρωτής Καθηγητής, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

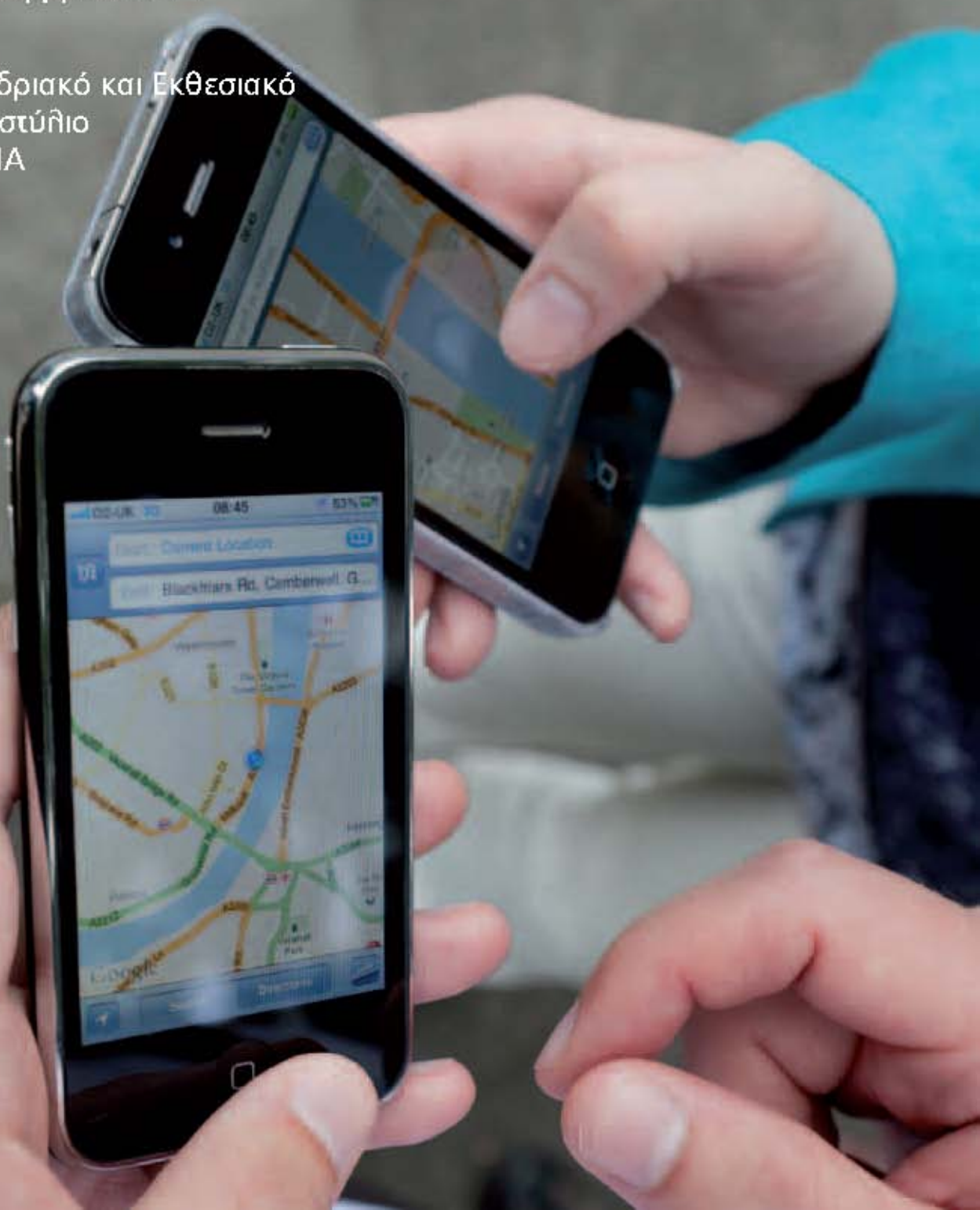
Δευτέρα, 7 Νοεμβρίου 2011

18:00 – 22:30

Ζάππειο Συνεδριακό και Εκθεσιακό

Κέντρο - Περισύλλιο

10557, ΑΘΗΝΑ

Απόσπαση της προσοχής στην οδήγηση

Γιώργος Γιαννής
Αναπληρωτής Καθηγητής, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Η **απόσπαση της προσοχής** κατά τη διάρκεια της οδήγησης αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα αύξησης της επικινδυνότητας οδικού ατυχήματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι υφιστάμενες έρευνες δείχνουν ότι κάποια μορφή απόσπασης της προσοχής του οδηγού μπορεί να ευθύνεται για έως και το 30% των οδικών ατυχημάτων. Η διεύθυνση διαφόρων νέων τεχνολογιών εντός του οχήματος και η αναμενόμενη αύξηση της χρήσης αυτών των συσκευών τα επόμενα χρόνια κάνει επιτακτική την ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση της επιρροής τους στην προσοχή των οδηγών, στη ροή της κυκλοφορίας και στην οδική ασφάλεια.

Η παρούσα Ευρωπαϊκή Διάλεξη για την Ασφάλεια στις Μεταφορές επιχειρεί να παρουσιάσει μια πλήρη εικόνα της επιρροής της απόσπασης της προσοχής του οδηγού στην οδική ασφάλεια. Αναλύονται οι παράγοντες απόσπασης της προσοχής του οδηγού **εντός και εκτός του οχήματος**, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση κινητού τηλεφώνου (εντός οχήματος) και στις διαφημιστικές πινακίδες (εκτός οχήματος).

Η απόσπαση της προσοχής του οδηγού ορίζεται ως η **εκτροπή της προσοχής** από δραστηριότητες ζωτικής σημασίας για την ασφαλή οδήγηση, η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ανεπαρκή ή καθόλου προσοχή στις δραστηριότητες ζωτικής σημασίας για την ασφαλή οδήγηση.

Ο **ανθρώπινος παράγοντας** συνολικά αποτελεί τη βασική αιτία για ποσοστό 65-95% των οδικών ατυχημάτων. Η μειωμένη ικανότητα οδήγησης και η απόσπαση της προσοχής του οδηγού, αποτελούν την αιτία σε ποσοστό 12% επί του συνόλου των ατυχημάτων. Εξάλλου οι εντός οχήματος πηγές απόσπασης της προσοχής αποτελούν τα 2/3 του συνόλου των πηγών απόσπασης της προσοχής.

Η χρήση κινητών τηλεφώνων, η συνεχώς αυξανόμενη χρήση συστημάτων πλοήγησης και άλλων συστημάτων υποβοήθησης του οδηγού, καθώς και δραστηριότητες όπως η συζήτηση με συνεπιβάτες, το κάπνισμα, η κατανάλωση φαγητού ή ποτού, αποτελούν τυπικές πηγές απόσπασης της προσοχής του οδηγού **εντός του οχήματος**. Παράλληλα, ο οδηγός έχει να αντιμετωπίσει διαφορετικά **εξωτερικά ερεθίσματα**, τόσο οπτικά όσο και νοητικά, όπως το τοπίο, η κυκλοφορία (οχήματα και πεζοί), ο έλεγχος της κυκλοφορίας, η σήμανση, τα συμβάντα, η αναζήτηση προορισμού, οι διαφημιστικές πινακίδες και επιγραφές κτλ.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες απόσπασης της προσοχής έχουν άμεση επιρροή στην ταχύτητα του οδηγού, στους χρονικούς διαχωρισμούς των οχημάτων, στη θέση του οχήματος στη λωρίδα κυκλοφορίας, αλλά κυρίως στο χρόνο αντίδρασης του οδηγού, που μπορεί να οδηγήσει σε **αύξηση της πιθανότητας οδικού ατυχήματος**.

Όσον αφορά στην πιθανότητα οδικού ατυχήματος σχετιζόμενο με την απόσπαση της προσοχής στην οδήγηση, η μείωση της ταχύτητας και η αύξηση της απόστασης από τον κεντρικό άξονα της οδού μπορούν να θεωρηθούν προς όφελος της οδικής ασφάλειας. Ωστόσο, δεν μπορούν να αντισταθμίσουν τον **αυξημένο χρόνο αντίδρασης** που

παρατηρείται, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της πιθανότητας ατυχήματος, ειδικά σε περιπτώσεις απρόβλεπτων συμβάντων.

Τα αποτελέσματα των ερευνών υποδεικνύουν ότι η χρήση **κινητού τηλεφώνου** είναι πιθανότατα η πιο σημαντική πηγή απόσπασης της προσοχής του οδηγού εντός του οχήματος. Οι οδηγοί που χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο κατά τη διάρκεια της οδήγησης παρουσιάζουν 4 φορές μεγαλύτερη πιθανότητα οδικού ατυχήματος. Επίσης μια πολύπλοκη συνομιλία σχετίζεται επίσης με μειωμένη ικανότητα οδήγησης.

Πολλές έρευνες έχουν αποδείξει ότι η χρήση ακουστικών ομιλίας (hands free) κατά τη διάρκεια της οδήγησης δεν είναι ιδιαίτερα ασφαλέστερη σε σχέση με τη χρήση της συσκευής του κινητού τηλεφώνου. Άλλα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι οδηγοί έχουν μειωμένη ικανότητα οδήγησης όταν στέλνουν **γραπτό μήνυμα** (και λιγότερο όταν λαμβάνουν γραπτό μήνυμα).

Η απόσπαση της προσοχής στην οδήγηση εξαιτίας της συνομιλίας με συνεπιβάτες μπορεί να είναι εξίσου σημαντική με την απόσπαση που προκαλεί η χρήση κινητού τηλεφώνου. Μία **πολύπλοκη συνομιλία** σχετίζεται με αυξημένη πιθανότητα ατυχήματος.

Η **κατανάλωση φαγητού ή ποτού** καθώς και το **κάπνισμα** αποτελούν τυπικές μορφές απόσπασης της προσοχής του οδηγού αλλά σχετίζονται με πολύ μικρότερη πιθανότητα ατυχήματος συγκρινόμενες με άλλες εντός οχήματος πηγές.

Οι έρευνες στην επιρροή των εκτός οχήματος πηγών απόσπασης της προσοχής είναι λιγότερο εκτεταμένες και αποτελεσματικές. Σε κάποιες μελέτες, οι **διαφημιστικές πινακίδες** σχετίζονται με αυξημένη απόσπαση της προσοχής του οδηγού αλλά όχι με αύξηση της πιθανότητας οδικού ατυχήματος, με εξαίρεση συγκεκριμένες συνθήκες (παλλόμενα, βίντεο, ομοιότητα με οδική σήμανση).

Αποτελέσματα **σχετικών ερευνών στην Ελλάδα** (εντός οχήματος παρατηρήσεις, έρευνες πεδίου, έρευνες με προσομοιωτή οδήγησης) επιβεβαιώνουν ότι η χρήση κινητού τηλεφώνου και η πολύπλοκη συνομιλία με συνεπιβάτες πιθανώς οδηγούν σε αύξηση της πιθανότητας οδικού ατυχήματος, ειδικά όταν λαμβάνει χώρα και κάποιο απρόβλεπτο συμβάν. Αντίθετα, η κατανάλωση φαγητού ή ποτού, το κάπνισμα και η μουσική επηρεάζουν πιθανώς την οδηγική συμπεριφορά (πχ ταχύτητα κυκλοφορίας) ωστόσο δεν φαίνεται να επηρεάζουν την πιθανότητα ατυχήματος.

Μια πριν-και-μετά έρευνα στην επιρροή της τοποθέτησης/αποξήλωσης διαφημιστικών πινακίδων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας απέδειξε ότι **δεν έχουν στατιστικά σημαντική επιρροή οι διαφημιστικές πινακίδες** στον αριθμό των οδικών ατυχημάτων

Τα **μέτρα αντιμετώπισης** της απόσπασης της προσοχής του οδηγού περιλαμβάνουν αυστηρή επιβολή κανόνων κυκλοφορίας, εκστρατείες ενημέρωσης των οδηγών και προγράμματα για συγκεκριμένες κατηγορίες οδηγών (π.χ. νέοι οδηγοί, συχνοί παραβάτες κτλ.). Οι τεχνολογικές βελτιώσεις προς την κατεύθυνση ενός πιο εργονομικού σχεδιασμού των συσκευών εντός του οχήματος παρουσιάζουν ραγδαία πρόοδο. Ωστόσο οι αντίστοιχες επιπτώσεις στην ασφάλεια θα πρέπει να διαπιστωθούν.

Οι **μελλοντικές έρευνες** πρέπει να εστιάσουν στη χρήση κινητών τηλεφώνων, στην ανάλυση της ξεχωριστής επιρροής κάθε πηγής απόσπασης της προσοχής, καθώς επίσης και στη συνολική επιρροή που προκύπτει από το συνδυασμό όλων των διαφορετικών πηγών αλλά και στη σύνδεση μεταξύ της συμπεριφοράς του οδηγού κατά την απόσπαση της προσοχής και την επικινδυνότητά του.